

'Het partijbestuur geeft leiding aan de discussie in de partij!' — dat was tot 1992 de leukste bepaling in de statuten van de PvdA, maar is toen ten offer gevallen aan de strenge driedeling van Procrustes Van Kemenade: congres van PvdA-bestuur (PB) voor het landelijk niveau, het gewest voor de provincie, en de afdeling voor de gemeente.

Sindsdien heeft het PB zich keurig gehouden aan het bevel zich koest te houden, alleen over bijzaken discussies gehouden, programma's laten dicteren uit Den Haag en de beroepspolitici zo min mogelijk voor de voeten gelopen. Ter verdediging van Felix Rottenberg moet echter worden herinnerd aan het feit dat de partij in de periode 1993-1994 inderdaad dreigde in te storten, zodat zijn suggestie om voortaan de plaatselijke fractievoorzitter ook maar q.q. congresafgevaardigde te maken voortkwam uit wanhoop om de PvdA in stand te houden.

In 1997 kwamen de meeste afdelingen weer tot leven, en alom zijn enthousiast programma's en raadslijsten opgesteld. Waar plaatselijke partijen ontbraken, kon de PvdA ook terugkomen. Het PB voelt zich inmiddels zo sterk dat binnenkort weer *functionele werkgroepen* in het leven worden geroepen om alle partijgenoten in staat te stellen landelijk (en bij groot succes ook gewestelijk) mee te doen op specifieke beleidsterreinen: buitenland, Europa, sociale economie, onderwijs etc. Men begint zich te realiseren dat er naast de Jong Socialisten nog steeds enkele groepen actief zijn: Milieu en Economie, Werkgroep Patiënt Centraal, ouderen, EVS, Mozer

DE KANDIDAAT-VOORZITTERS
AAN HET WOORD

Medicijn voor het demo- cratisch socialisme?

WOUTER KONING

*Kandidaat-voorzitter
van de PvdA
voormalig universiteitsbeheerder;
momenteel rentenier*

stichting (en soms ook interculturele en cul-clubjes). Partijgenoten blijken graag een paar tientjes extra te willen storten om deel te nemen aan discussies op het landelijk terrein van hun voorkeur. Het PB lijkt gelukkig vergeten dat dat niet mag van Van Kemenade, en wil ze nu zelfs erkennen met stemrecht op congres, terwijl initiatief, amendement en spreekrecht veel logischer zou zijn.

Voor een herstel van de democratie in de PvdA is dat echter niet genoeg. De partij moet ook weer komen tot gestructureerde besluitvorming over landelijke zaken. Een jaarlijks, log congres is daarvoor niet genoeg. De Groninger hoogleraar Ankersmit heeft in NRC *Handelsblad* van 16 december 1998 gesignaleerd dat in Nederland de representatieve democratie (waarin inwoners via hun politieke partij invloed uitoefenen op het bestuur) plaats maakt voor een plebiscitaire democratie (waarin beroepspolitici zich zo min mogelijk van elkaar onderscheiden maar wel ja-en-amen-steun zoeken).

De discussies moeten dus weer ergens over gaan (zoals de PvdA vroeger alleen meereerde 'als er iets te regeren viel') en worden afgerond met duidelijke uitspraken voor de volksvertegenwoordigers. De PvdA-afdeling De Bilt heeft voor het congres op 20 februari voorgesteld dat het PB voortaan minstens twee keer per jaar in het openbaar gaat besluiten, zo mogelijk direct na een voorafgaande discussie waaraan iedereen kan deelnemen. Die twee momenten zouden zijn: in september over de miljardennota (waarvoor de

Tweede Kamer zich dus een weekje koest moet houden) en in het voorjaar over een voortgangsbericht/jaarplan van de fractie. Op de vooravond van de openbare PB-zitting kunnen gewesten dan hun leden gelegenheid geven boodschappen mee te geven aan de eigen PB-leden, en daar kunnen de functionele werkgroepen zich ook al manifesteren.

Deze praktische vernieuwing vereist geen verandering van statuten en reglementen, zodat we mogen hopen dat het nieuwe PB hiertoe snel overgaat. Het huidige PB lijkt hiervoor te laf. Een simpel, maar uitgewerkt voorstel om via PRO in januari een ledenraadpleging over Schiphol te houden ('te belangrijk om aan politici over te laten') heeft het DB medio december afgewezen op de valse procedurele grond dat de reglementen daarin niet voorzien ('geen duidelijk kader bestaat in de vorm van regels'; men hoopt 'dat het nieuwe PB snel een kleine commissie benoemt om tot dat kader te komen'). Hoe lang zal het duren tot men ook op de Heren-gracht de art. 29 Statuten en art. 39 HR weer gevonden heeft?

Discussie over wezenlijke dilemma's

In mijn ogen wordt het weer leuk om aan discussies in de PvdA deel te nemen (en daarvoor lid te worden) als uitzicht bestaat op duidelijke besluiten (van congres of PB) en het ergens over gaat. Daartoe zou het PB dus niet haalbare compromissen, maar wezenlijke keuzen aan de partij moeten voorleggen, liefst in de vorm van dilemma's. Ik geef nog een paar voorbeelden, waarbij niet zozeer mijn mening van belang is, maar de behoefte van de leden bij te dragen aan PvdA-standpunten.

1 Inkomensverschillen

Op 13 december mochten de kandidaat-voorzitters zich even presenteren bij het PB. Ik benadrukte toen dat 'volksvertegenwoordigers zich weer moeten inspannen voor vermindering van de inkomensverschillen, te beginnen in Nederland' Fractievoorzitter Ad Melkert reageerde verbeterd. Sinds 1995 had hij door het herstel van de koppeling en dergelijke gezorgd voor een forse verbetering aan de onderkant, hoewel de vergroting met 15 procent in de verschillen sinds 1980 nog niet is weggenomen. Ik dacht dat aan de bovenkant tegelijk nog forser verruiming optraden (en wacht het nieuwe CBS-zakboekje in februari met gegevens over 1996 met spanning af). Daarom vroeg ik maar wat inmiddels was gedaan aan de 'excessieve optie-beloningen' die

zomer 1997 werden geconstateerd. Maar Melkert vindt dat een heel ander onderwerp. Toch is een wetswijziging in een half uur geschreven: voortaan mogen prestatiebeloningen slechts worden verleend aan iedereen die aan die prestaties heeft bijgedragen, waarbij evenredigheid met het aantal gewerkte uren wordt betracht, desnoods te variëren met factor 3 of 5. (En ik besef best dat een dergelijke regel kan worden ontdoken, maar dan wijkt men bewust af van de Nederlandse norm, zoals Hans Wijers met zijn pensioen BV op de Antillen).

Het gaat natuurlijk om de herziening van de belasting per 2000 die binnenkort aan het parlement wordt voorgelegd; daarbij wordt liefst 5 miljard ver-lubberd om de afschaffing van allerlei aftrekposten te compenseren. Wie profiteert daarvan? Kent de Kamerfractie het verslag hierover van de zeer kritische WBS-conferentie op 2 juli 1997? Alleen Ferd Crone kwam een kwartiertje kijken. Misschien hebben de gewone leden ook een mening!

2 Europese landbouw

Mondiaal zijn de inkomensverschillen nog wel wat groter dan in Nederland, en daaraan lijkt alleen in Europees verband iets te doen. Wanneer schaft de EU eindelijk alle tariefmuren voor landbouwproducten af? Daarvan zouden de arme landen in het Zuiden en de aspirant-leden en andere landen in Midden- en Oosteuropa meer profiteren dan van alle ontwikkelingshulp en IMF-steun samen! Als tegelijk ook de prijssubsidies op landbouw binnen de EU vervallen (waarna elk land alleen nog steun voor natuurbeheer en bijstand voor armlastige boeren hoeft te geven), kan de Unie zich concentreren op de overige verspilling en fraude.

3 Europese politiek

De structurele impasse (en terecht lage opkomst) in Europa lijkt alleen te doorbreken met een directe verkiezing van de president-commissaris (die dan zelf zijn commissie vormt). De ministerraden kunnen plaats maken voor een senaat (met bijvoorbeeld 3 leden per land met meer dan 50 miljoen inwoners, 2 boven 15, en 1 voor de rest). Een goede afbakening van bevoegdheden tussen Europees parlement, senaat en president kan naar de ervaringen in de VS worden gemodelleerd. Alleen met zo'n nieuwe structuur kan de fraude-uitlokkende stroperigheid van nu niet door de uitbreiding naar het Oosten ver-vluchtigen.

Begin volgende eeuw in 2e ronde kiezen tussen

DeHaene en Gonzalez als president-commissaris van Europa, of voor ons nog leuker: Chirac of Kok!

Het PES-manifest blijft natuurlijk bescheiden schuiven op de vierkante millimeter, maar daarom mag de PvdA nog wel vooruit denken! Hoe moeten we bijvoorbeeld vorm geven aan sociaal Europa? Kunnen redelijke sociale voorzieningen worden geëist, en wat zijn dat dan? Geen producten toelaten met kinderarbeid, wanneer vrouwen worden gediscrimineerd, of milieu te zwaar belast (Chiquita-banannen?)

Een volgend onderwerp waarover de partij zich snel moet buigen is de WAO die volgens berichten in december weer uit de hand loopt. De beroeps politici hebben dat probleem van begin jaren '70 tot 1991 niet willen zien, en die neiging hebben ze nu weer.

Tenslotte gaat in 1999 eindelijk de discussie over de democratisch-socialistische *beginselen* van start (waarom het congres in 1992 al had gevraagd). De commissie-Witteveen heeft daarvoor een aardige aanzet gegeven. Toch dreigt het een nogal vrijblijvende discussie te worden, omdat de patriottische waarden uit de Franse Revolutie 'Vrijheid, Blijheid', pardon: 'Gelijkheid en Broederschap' nauwelijks bruikbaar zijn voor de huidige politieke keuzen (weet U een andere bekostiging van de gezondheidszorg?). Een soort *grondwet* voor het PvdA-handelen zit er niet in, en daar zou het toch om moeten gaan! Mede daarom kan deze discussie nog niet op het laatste

congres van deze eeuw (in 2000) worden afgerond. Om de discussie verder te helpen, moet het nieuwe PB voor een hele goede handleiding zorgen!

Democratie kan Socialisme redden en vice versa

Mijn pleidooi voor een partij in discussie, gericht op de maatschappelijke macht, zal in de praktijk hoogstens tienduizenden boeien. Toch zal zo'n 'kaderpartij' aantrekkelijker zijn dan de huidige PvdA die opiniepeilingen belangrijker vindt dan raadpleging van leden (of de debaterende en ideeënclubs van mijn medekandidaten die ook jongeren maar kort kunnen boeien). Van de huidige ruim 60.000 leden zijn er al 20.000 ouder dan 65 jaar (en daar is ook onze kiezersaanhang het grootst). Veel tijd voor opleving is er dus niet. Als de partij blijft aanmodderen, zal het ons spoedig vergaan zoals de kleine vrijzinnig protestantse kerken die nog twee decennia kunnen leven van legaten, maar dan verdwijnen. De remonstrantse kerk waarin ik opgroeide, verhuisde in de jaren vijftig van een balzaal van Lodewijk Napoleon (nu als Ottone onderdeel van het Eijrond-imperium) naar een met rijksgeld herstelde Geertekerk, maar zal die binnenkort moeten verkopen aan de Organisatie van Oude Muziek of een andere uitdrager.

Pas als de PvdA laat zien dat politiek leuk is, als het ergens over gaat, neemt de belangstelling weer toe. Laat dat het medicijn voor het democratisch-socialisme zijn.